

20.10.2023

Група № 13

Урок № 13-14

Тема уроку: «Утвердження лексичної норми в словниках української мови (повторення й узагальнення)»

Мета уроку (формування компетентностей): предметні: закріплення умінь і навичок користування словниками; ключові: удосконалення вмінь і навичок самостійної роботи; комунікативні: підвищення культури мовлення; інформаційні: формування навичок самоперевірки шляхом роботи з першоджерелами; загальнокультурні: усвідомлення органічного взаємозв'язку мови, літератури, культури.

Матеріали до уроку:

1. Опрацюйте § 11-12 у базовому підручнику: *Українська мова (рівень стандарту): підручник для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти/ Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2018. – 208 с.*

2. Робота зі словниками

Візьміть на вибір два типи словників та порівняйте їх. Що спільного в словниках і чим вони відрізняються один від одного? Як у них відбиті норми літературної української мови?

3. Творча лабораторія

Прочитайте текст. Поміркуйте, які лексичні засоби використовує автор, щоб передавати схвильованість, урочистість і любов до мови рідної.

АРФО СЕРЦЯ МОГО

Мово рідна! Ти ж — як море — безконечна, могутня, глибинна. Котиш і котиш хвилі своїх лексиконів, а їм немає кінця-краю. Мільйонноголосо бриниш говірками, а вони шумлять, і дзвенять, і б'ють у наші груди, мов хвилі морські — в берег.

Красо моя! В тобі мудрість віків, і пам'ять тисячоліть, і зойк матерів у годину лиху, і переможний гук лицарів твоїх у днину побідну, і пісня серця дівочого в коханні своїм, і крик новонародженого; в тобі, мово, неосяжна душа народу — його щирість і щедрість, радощі й печалі, його труд, і піт, і кров, і сміх, і безсмертя його. Арфо серця мого! Люблю зажуру пісень твоїх, і невмирущий оптимізм гумору твого, і музику слів твоїх. Скарбе мій єдиний,

з тобою я найбагатший і найдужчий в світі, без тебе — перекотиполе, що його вітер несе у сіру безвість, у млу небуття. Твердине моя, і захисток, і гордість, і розрада в годину смутку! Люблю тебе і в гніві, коли ти клекочеш, як вулкан, і гримиш громами на ворогів, і вбити можеш словом єдиним, як блискавкою. Люблю і твою ніжність, ласкавість, лагідність, коли ти одним-однісіньким словом зігріваєш, мов сонцем, і підносиш над хмари та між зорі, і повертаєш до діяння, до життя, наснаго моя і мудрий вічний вчителю мій.

Світлоносна! Ти завжди вабиш, чаруєш, кличеш на теплі й могутні хвилі свої. І я, вірний і вічний юнга твій, пливу й пливу твоїми просторами і не намілююсь глибинами та безмежжям твоїм. Єдина печаль проймає. Що не вистачить життя мого, аби переплисти твій лексичний океан.

Бо ти є Вічність. Ти є Правда, Добро і Краса народу нашого. Тож такою і будь вічно, мово рідна! А з тобою будемо вічними і ми, діти твої, на розкішних і безкінечних берегах твоїх (*С. Плачинда*).

1. Які слова і вас схвилювали? Чи проникли ви глибше в суть мови, її красу і силу?

2. Перекажіть текст (за бажанням), зберігаючи мовні особливості автора.

4. Інтерв'ю

Пригадайте, чия мова (промова, виступ, художнє читання) вам запам'яталось. Що ви хочете покращити у своєму мовленні? Як ви це плануєте робити?

5. Робота з текстом

Прочитайте. Складіть план тексту.

Сучасна лексикологія розвивається за двома основними напрямками. Один — створення спеціалізованих словників, у яких би містилась інформація лише одного типу: наприклад, тільки про написання слова, тільки про його походження, тільки про способи його поєднання з іншими словами та ін. Інший напрям — створення комплексних словників, які б уміщували якомога більше відомостей про слово: не лише давали б тлумачення його значень, граматичні характеристики, правила вимови та написання, але й описували б його смислові зв'язки з іншими словами, особливості його використання в різних стилях, його словотворчі можливості.

Різноманітні типи словників розробляються залежно від того, для кого вони призначені. Так, наприклад, існують академічні словники, які містять найповнішу інформацію про слово, та навчальні, які мають на меті навчити людину, яка оволодіває мовою, правильно використовувати слово. Є словники, адресовані усім, розраховані на будь-якого читача (наприклад, «Тлумачний словник української мови»), та словники-довідники, призначені для людей певних професій (наприклад, «Словник наголосів для працівників радіо та телебачення»). Особливий тип складають словники для різних технічних, прикладних цілей: наприклад, для машинного перекладу та ін. (З підручника).

6. Дайте відповіді на запитання.

1. Що значать поняття норма, лексична норма?
2. Як лексичні норми утверджуються в словниках української мови? Наведіть приклади.
3. З якими словниками ви працюєте частіше?
4. Що є мова для людини і як до неї слід ставитись? (За текстом С. Плачинди)
5. Як уроки української мови сприяють підвищенню мовної культури молоді людини?

7. Виконайте **вправу 7 до § 11-12 з підручника О. Авраменка для 10 кл.**

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

ledishade@ukr.net .

У темі листа вкажіть ваше прізвище, предмет, номер групи та № уроку.

24.11.2022

Група № 11

Урок № 14

Тема уроку: Написання есе на теми: «Прекрасна мить життя», «Чарівність і могутність слова», «З чого зіткане щастя?»

Мета уроку: навчити учнів самостійно добирати і систематизувати матеріал відповідно до теми та основної думки висловлення, будувати логічно правильне і композиційно завершене висловлення; формувати вміння й навички вільного використання засобів мови в будь-яких життєвих ситуаціях; розвивати критичне мислення; збагачувати словниковий запас школярів; розвивати творчі здібності; сприяти осмисленню цінностей життя людини, його наповненості й сенсу.

Матеріали до уроку:

1. Опрацюйте вправу 5 до § 11-12 у базовому підручнику: *Українська мова (рівень стандарту): підручник для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти/ Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2018. – 208 с.*

2. Перегляньте відео до уроку на [YouTube](https://www.youtube.com/watch?v=E3N4X2BEN2A&ab_channel):
https://www.youtube.com/watch?v=E3N4X2BEN2A&ab_channel

3. Законспекуйте матеріал до уроку (ОСНОВНЕ):

Есе — невеликий за обсягом прозовий твір, що має довільну композицію і висловлює індивідуальні думки та враження з конкретного приводу чи питання, не претендує на вичерпне й визначальне трактування теми.

Визначальними рисами есе є незначний обсяг, конкретна тема, дана в підкреслено вільному, суб'єктивному її тлумаченні, вільна композиція. Як правило, есе виражає нове, суб'єктивне слово про щось. Стиль есе відрізняється образністю, афористичністю, використанням нових поетичних образів, свідомою настановою на розмовну інтонацію й лексику. Для есе характерне використання численних засобів художньої виразності: метафор, алегоричних образів, символів, порівнянь.

На першому плані есе — особа автора, його думки, відчуття, ставлення до світу. Це головна установка твору.

Спільні й відмінні ознаки твору-роздуму й есе.

За змістом і формою есе співвідноситься із твором-роздумом, однак перед його автором стоїть складніше завдання: спонукати читачів до роздумів, завдяки переконливості та яскравості викладу викликати в них емоційний відгук на прочитане. Есе, як і будь-який вид твору, вимагає творчого осмислення теми, але найважливіше в ньому — авторська позиція, особисте бачення проблемної ситуації та способів її вирішення, засноване на знанні матеріалу і власному інтелектуальному досвіді. В есе необхідно чітко визначення проблеми, у трактуванні якої принципово важлива авторська аргументація з елементами самостійного аналізу.

Есе

- Есе — художньо-публіцистичний жанр або вид творчої роботи з довільною композиційною побудовою. Дозволяє використовувати в побудові фраз різні прийоми, що підсилюють вплив на читацьке сприйняття: інверсію, антитезу, асоціативні ряди, метафоричні узагальнення, іронію та інші види іносказання. Заключна частина есе не завжди містить висновок.

- В есе відбивається суб'єктивна авторська позиція щодо порушеної в темі проблеми. В есе доречно вживання припущень, риторичних питань, фразеологізмів. Вони надають мові експресивності й стилістичної виразності.

- Формі есе властиво міркування з елементами аналізу.

Мета есе — спонукання читачів до роздумів.

Твір-роздум

- Твір-роздум — творча робота на задану тему, що має чітку структуру з обов'язковим вступом, змістовною частиною і висновком.

- У творі ця тема піддається об'єктивному аналізу.

Форма твору залежить від його типу: оповідання, опису, міркування, порівняльної характеристики або аналізу художнього тексту.

Твір розвиває навички усного та писемного мовлення.

Опрацювання пам'ятки «Правила написання креативного есе».

ПАМ'ЯТКА

«Правила написання креативного есе»

1. Тільки позитивна мова (описувати краще те, що є, а не те, чого немає).

2. Слова-зв'язки (вони допомагають плавно переходити з однієї частини до іншої).
3. Різна структура речень. (Читати речення однакової структури нудно. Додайте кілька інверсій. Складіть речення різні завдовжки.)
4. Зрозумілі слова. (Розумійте значення слів, які ви вживаєте в есе. Ви пишете, щоби вразити змістом, а не словниковим запасом. Вишуканість гарна, але в міру.)
5. Різні слова (Використовуйте синоніми.)
6. Лаконічність.
7. Кожне слово важливе (без повторів; кожне речення має нести унікальний зміст).
8. Активна життєва позиція.

Напишіть у робочому зошиті есе на одну із тем: «Прекрасна мить життя», «Чарівність і могутність слова», «З чого зіткане щастя?»

Кожну роботу я перевірю на плагіат!!! Списані роботи будуть оцінені відповідно!

Готуємося до контрольної роботи!

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

ledishade@ukr.net .

У темі листа вкажіть ваше прізвище, предмет, номер групи та № уроку.